12. Tsios, A.V. (2012). Teoriia i metodyka fizychnoho vykhovannia v zakladakh osvity [Theory and methods of physical education in educational institutions]. Lutsk: Volynskyi natsionalnyi universytet imeni Lesi Ukrainky, 276 p. [in Ukrainian].

13. Chystiakova, M., Yurchyshyn, Yu., Bodnar, A., Skavronskyi, O. (2024). Formuvannia v maibutnikh uchyteliv fizychnoi kultury potreby v profesiinomu samorozvytku [Formation of the need for professional self-development in future physical education teachers]. *Problemy pidhotovky suchasnoho vchytelia*. 2024; 1(29): 25–33. DOI: https://doi.org/10.31499/2307-4914.1(29).2024.305083 [in Ukrainian].

14. Shyian, B.M. (2002). Teoriia i metodyka fizychnoho vykhovannia shkoliariv [Theory and methods of physical education of schoolchildren]. Ternopil: Navchalna knyha – Bohdan, 272 p. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції / Received 15.04.2026
Прийнята до друку / Accepted 27.04.2026
Опубліковано / Published 29.05.2026

DOI: https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2026.05(205).12

Лещенко Г.А.
доктор педагогічних наук, професор,
Центральноукраїнський державний університет
імені Володимира Винниченка, м. Кропивницький
https://orcid.org/0000-0001-9780-060X

ФОРМУВАННЯ РУХОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В УМОВАХ СУЧАСНОГО ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

У статті висвітлено проблему формування рухової компетентності дітей дошкільного віку в умовах сучасного закладу дошкільної освіти. Обґрунтовано актуальність дослідження в контексті реформування дошкільної освіти України, компетентнісного підходу та пріоритету здоров'язбереження. Уточнено сутність поняття «рухова компетентність» як інтегративного утворення, що охоплює мотиваційний, когнітивний, діяльнісний і рефлексивно-оцінний компоненти. Розроблено систему критеріїв, показників та рівнів її сформованості у дітей 5-6 років. Представлено результати педагогічного експерименту за участю дітей старшого дошкільного віку, які підтвердили ефективність визначених педагогічних умов: створення розвивального рухового середовища, інтеграції рухової діяльності з іншими освітніми лініями, індивідуалізації навантаження, використання ігрових технологій та взаємодії з батьками. Доведено, що системна організація фізкультурно-оздоровчої роботи сприяє підвищенню рівня сформованості рухової компетентності дошкільників.

Ключові слова: *рухова компетентність, дошкільний вік, фізичне виховання, заклад дошкільної освіти, компетентнісний підхід, педагогічний експеримент.*

Leshchenko Hennadii. Formation of Motor Competence of Preschool Children in the Conditions of a Modern Educational Institution. *The article examines the problem of forming motor competence of preschool children in the conditions of a modern preschool educational institution. The relevance of the study is determined by the ongoing transformation of the Ukrainian educational system aimed at implementing a competence-based approach, humanizing the educational environment, and prioritizing the preservation and strengthening of children's health. In accordance with the updated State Standard of Preschool Education, the development of motor competence is considered an important integrated result of the physical, cognitive, and personal development of preschool children.*

The study clarifies the essence of the concept of "motor competence" as an integrative formation that combines motivational, cognitive, activity-based, and reflexive-evaluative components. Their content is substantiated, and a system of criteria and indicators for assessing the level of motor competence formation in senior preschool children is proposed.

The article presents the results of a pedagogical experiment conducted with children aged 5-6 years aimed at verifying the effectiveness of pedagogical conditions for the formation of motor competence. The experimental program included the implementation of several interconnected pedagogical conditions: creation of a developmental motor environment, integration of motor activity with other educational areas, individualization of physical load, use of game-based technologies, and cooperation with parents.

The results of the experiment demonstrated a positive dynamic in the level of motor competence formation in the experimental group and confirmed the effectiveness of the proposed pedagogical model. It has been proved that systematic organization of physical and health-improving activities contributes to the development of motor skills, increases children's interest in physical activity, and promotes healthy lifestyle habits.

Keywords: *motor competence, preschool age, physical education, preschool educational institution, competence approach, pedagogical experiment.*

Постановка проблеми. Сучасна система дошкільної освіти України функціонує в умовах реформування освітнього простору, орієнтованого на компетентнісний підхід, гуманізацію освітнього процесу та пріоритетність збереження здоров'я дитини. Формування рухової компетентності дітей дошкільного віку є одним із пріоритетних напрямів сучасної педагогічної науки та практики дошкільної освіти, оскільки забезпечує не лише фізичний розвиток,

але й психолого-педагогічну готовність до навчання в школі. У контексті оновлення Державного стандарту дошкільної освіти важливого значення набуває не лише обсяг фізичної активності, а її якість, спрямованість на компетентнісний підхід та формування стійких рухових умінь і навичок [6].

У нормативних документах України також визначено необхідність формування фізичної та здоров'язбережувальної компетентностей як складових життєвої компетентності дитини [2]. Однак у практиці дошкільної освіти питання системного формування саме рухової компетентності як інтегрованого утворення ще потребує глибшого наукового осмислення.

У цьому контексті особливого значення набуває проблема формування рухової компетентності дітей дошкільного віку як інтегрованого результату фізичного, психічного та соціального розвитку.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання фізичного виховання дітей дошкільного віку ґрунтовно висвітлюються у працях українських учених. Так, Т. Поніманська [11] підкреслює значення цілісного розвитку дитини, у якому фізична активність виступає базовим чинником гармонійного становлення особистості.

За результатами сучасних досліджень [9; 10], спостерігається тенденція до зниження рівня рухової активності дітей дошкільного віку, що пов'язано зі змінами способу життя, урбанізацією та зростанням часу перебування дітей у малорухомих видах діяльності. Ці фактори створюють ризики затримки фізичного розвитку, зниження витривалості, координації та основних рухових навичок. Це актуалізує проблему оновлення змісту фізкультурно-оздоровчої роботи в закладах дошкільної освіти.

Сучасні наукові дослідження підкреслюють, що рухова компетентність – це інтегрований показник фізичного, пізнавального та мотиваційного розвитку дитини, що включає здатність до цілеспрямованих рухових дій, уміння адаптувати їх до змінних умов і оцінювати власні досягнення [13]. На думку більшості дослідників, формування рухової компетентності дошкільників є на сьогодні актуальним питанням, оскільки від цього залежить гармонійний, всебічний розвиток дитини дошкільного віку [7].

Аналіз праць українських науковців [4; 12] засвідчує, що компетентність розглядається як інтегрована характеристика особистості, яка поєднує знання, уміння, навички, цінності та досвід діяльності. У площині фізичного виховання це положення трансформується у поняття рухової компетентності – здатності дитини ефективно виконувати рухові дії, усвідомлювати їх значення та застосовувати у повсякденному житті.

Науковці зазначають, що в умовах закладів дошкільної освіти виникає потреба не тільки у впровадженні традиційних фізкультурно-оздоровчих занять, а й у використанні інноваційних технологій: ігрових методик, модульних підходів, індивідуалізації фізичного навантаження, цифрового моніторингу рухової активності [8]. Такі підходи сприяють формуванню стійких рухових умінь, активної життєвої позиції та позитивного ставлення до фізичної культури як складової здорового способу життя.

Проте, попри наявність окремих досліджень, педагогічні умови формування рухової компетентності дітей дошкільного віку в умовах сучасного закладу дошкільної освіти залишаються недостатньо розробленими. Це зумовило вибір теми та визначило логіку дослідження.

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити педагогічні умови формування рухової компетентності дітей дошкільного віку в умовах сучасного закладу дошкільної освіти.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати сутність поняття «рухова компетентність» у наукових джерелах.
2. Визначити структуру рухової компетентності дітей 5-6 років.
3. Теоретично обгрунтувати та експериментально перевірити ефективність педагогічних умов формування рухової компетентності дітей дошкільного віку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Поняття «рухова компетентність» у сучасній педагогічній науці трактується як інтегративне утворення, що відображає рівень сформованості рухових умінь, фізичних якостей, мотивації до рухової діяльності та здатності до саморегуляції [1].

З позицій компетентнісного підходу рухова компетентність передбачає не лише технічну правильність виконання вправ, а й усвідомленість рухової діяльності, сформованість позитивного ставлення до фізичної культури, здатність застосовувати набуті навички у різних життєвих ситуаціях [4; 7].

У працях українських учених підкреслюється, що дошкільний вік є сенситивним періодом для формування основ рухової культури. Зокрема, Б. Бермудес зазначає, що саме у віці 5-6 років відбувається інтенсивне вдосконалення координаційних здібностей, формування просторово-часових уявлень і закладання базових рухових навичок – ходьби, бігу, стрибків, лазіння, метання, які стають фундаментом подальшого фізичного розвитку [3]. Подібну позицію обстоюють Е. Вільчковський та О. Курок, які наголошує на важливості системності у розвитку фізичних якостей у ранньому віці, оскільки саме цей період характеризується високою пластичністю нервової системи [5].

Аналіз наукових праць [4; 13] дозволив виокремити такі структурні компоненти рухової компетентності:

1. Мотиваційний – інтерес до рухової діяльності, позитивне ставлення до фізичних вправ.
2. Когнітивний – знання правил виконання рухів, розуміння їх значення.
3. Діяльнісний – рівень сформованості основних рухових умінь і фізичних якостей.
4. Рефлексивно-оцінний – здатність оцінювати власні досягнення.

Саме ця структура була покладена в основу експериментального дослідження.

Відповідно до визначеної структури рухової компетентності було розроблено систему критеріїв і показників її оцінювання, яка дозволила комплексно проаналізувати рівень сформованості цього інтегративного утворення у дітей старшого дошкільного віку. У межах дослідження рухова компетентність розглядалася як багатовимірна характеристика, що поєднує мотиваційні, пізнавальні, діяльнісні та рефлексивні аспекти рухової активності. Саме тому

система оцінювання була побудована з урахуванням чотирьох взаємопов'язаних критеріїв, кожен з яких відображає окремий компонент цілісної структури.

Першим визначено мотиваційний критерій, що характеризує внутрішню спрямованість дитини на рухову діяльність, її інтерес до фізичних вправ і загальне емоційне ставлення до фізкультурно-оздоровчих занять. Оцінювання за цим критерієм здійснювалося з урахуванням таких показників, як стійкість інтересу до виконання фізичних вправ, активність під час рухливих ігор, прагнення до самостійної рухової діяльності у вільний час та емоційна включеність у процес занять. Важливим було не лише фіксування факту участі дитини в руховій діяльності, а й визначення рівня її ініціативності, готовності виконувати додаткові завдання, виявляти наполегливість у досягненні результату.

Другий критерій – когнітивний – відображає рівень засвоєння дитиною знань, пов'язаних із руховою діяльністю. Його зміст охоплює усвідомлення назв основних рухів, розуміння правил їх виконання та безпечної поведінки під час занять, а також елементарне усвідомлення значення фізичної активності для здоров'я. Оцінювалася здатність дитини пояснити послідовність виконання вправ, орієнтуватися у простих інструкціях, розуміти необхідність дотримання правил. Особлива увага приділялася тому, наскільки знання мають усвідомлений характер, чи може дитина застосовувати їх у нових ситуаціях, а не лише відтворювати за зразком дорослого.

Третій критерій – діяльнісний – характеризує практичний аспект рухової компетентності та відображає рівень сформованості основних рухових умінь і фізичних якостей. До його показників віднесено правильність виконання базових рухів (бігу, стрибків, метання, лазіння), узгодженість і координацію рухів, розвиток спритності, швидкості та гнучкості, а також здатність до варіативності рухових дій. Оцінювалася не лише технічна точність виконання вправ, а й уміння адаптувати рух до змінених умов, підтримувати рівновагу, контролювати амплітуду та темп рухів. Здатність до варіативності розглядалася як показник сформованості більш високого рівня рухового досвіду, коли дитина може творчо змінювати спосіб виконання дії залежно від ситуації.

Четвертий критерій – рефлексивно-оцінний – спрямований на визначення рівня сформованості елементів самосвідомості у сфері рухової діяльності. Він включає здатність дитини оцінити власний результат, адекватність самооцінки та прагнення до вдосконалення рухових умінь. У процесі оцінювання враховувалося, чи може дитина усвідомити успішність або труднощі під час виконання вправ, чи потребує вона постійної допомоги дорослого для аналізу своїх дій, чи виявляє бажання повторити вправу з метою покращення результату. Рефлексивний компонент розглядався як важливий показник переходу від зовнішнього контролю до елементів саморегуляції.

На основі сукупності зазначених критеріїв і показників було визначено три рівні сформованості рухової компетентності – високий, середній та низький. Високий рівень характеризується стійким інтересом до рухової діяльності, активною участю в заняттях і рухливих іграх, правильним і впевненим виконанням основних рухів, здатністю до варіативності дій, а також умінням адекватно оцінювати власні досягнення й прагненням до їх удосконалення. Дитина на цьому рівні демонструє ініціативність, самостійність та позитивне емоційне ставлення до фізичної активності.

Середній рівень визначається наявністю інтересу до рухової діяльності, який має нестійкий характер, допускаються окремі неточності у виконанні вправ, а самооцінка формується переважно за підтримки дорослого. Дитина здатна виконувати основні рухи, проте потребує додаткових пояснень або зразка, її активність залежить від зовнішнього стимулювання.

Низький рівень характеризується пасивністю під час занять, відсутністю стійкого інтересу до фізичних вправ, значними труднощами у виконанні рухових завдань і недостатньою координацією рухів. Дитина не виявляє прагнення до самостійної рухової діяльності, потребує постійної допомоги дорослого і не здатна адекватно оцінити власні результати.

Запропонована система критеріїв і рівнів дозволила забезпечити комплексне оцінювання рухової компетентності дітей старшого дошкільного віку, враховуючи як зовнішні прояви рухової діяльності, так і внутрішні мотиваційно-рефлексивні характеристики, що в сукупності відображають ступінь сформованості цього важливого особистісного утворення.

Дослідно-експериментальна робота, спрямована на перевірку ефективності педагогічних умов формування рухової компетентності дітей старшого дошкільного віку, здійснювалася впродовж навчального року на базі закладів дошкільної освіти міського типу м. Кропивницького. У дослідженні брали участь 52 дитини віком 5-6 років, які за результатами попереднього медико-педагогічного аналізу не мали протипоказань до занять фізичними вправами. Для забезпечення достовірності результатів учасників було розподілено на експериментальну (26 осіб) та контрольну (26 осіб) групи з урахуванням принципу однорідності за віком, рівнем фізичного розвитку та станом здоров'я. Такий підхід дозволив мінімізувати вплив сторонніх факторів і забезпечити коректність подальших порівнянь.

Організація експерименту передбачала послідовну реалізацію трьох взаємопов'язаних етапів – констатувального, формувального та контрольного. На першому етапі здійснювалася первинна діагностика рівня сформованості рухової компетентності, що включала оцінювання мотиваційного ставлення до рухової діяльності, рівня засвоєння знань про фізичні вправи та безпеку, сформованості основних рухових умінь, а також здатності до елементарної самооцінки власних результатів. Констатувальний етап дозволив визначити вихідні позиції та окреслити індивідуальні траєкторії розвитку кожної дитини.

У процесі діагностики застосовувався комплекс методів, що поєднував педагогічне спостереження, тестові вправи, аналіз виконання рухових завдань та експертну оцінку вихователів. Особлива увага приділялася природності поведінки дітей у рухливих іграх та самостійній діяльності, оскільки саме в таких умовах найбільш повно проявляється рівень сформованості рухових умінь та інтерес до фізичної активності. Оцінювання здійснювалося за розробленою

шкалою, що враховувала якісні й кількісні показники виконання рухів, точність координації, темп, амплітуду, здатність до варіативності дій.

Аналіз результатів первинного обстеження засвідчив, що більшість дітей обох груп перебували на середньому рівні сформованості рухової компетентності. Це проявлялося у достатній, але нестійкій мотивації до рухової діяльності, наявності окремих помилок у техніці виконання рухів, а також потребі у постійному педагогічному супроводі під час самооцінювання результатів. Значна частина дітей демонструвала недостатню координацію рухів під час виконання складніших вправ, що свідчило про необхідність цілеспрямованої педагогічної роботи, спрямованої на розвиток усіх компонентів рухової компетентності. Узагальнені результати подано в таблиці 1.

Таблиця 1

Рівні сформованості рухової компетентності на констатувальному етапі (%)

Рівень	ЕГ	КГ
Високий	19%	17%
Середній	54%	56%
Низький	27%	27%

Зміст формувального етапу педагогічного експерименту був спрямований на цілеспрямовану реалізацію розробленої системи формування рухової компетентності дітей старшого дошкільного віку та ґрунтувався на сукупності взаємопов'язаних педагогічних умов. Центральним завданням цього етапу стало створення освітнього середовища, у якому рухова діяльність виступала не епізодичним компонентом режиму дня, а системоутворювальним чинником гармонійного розвитку особистості дитини.

Першою важливою педагогічною умовою було створення розвивального рухового середовища. Воно передбачало організацію фізкультурного простору таким чином, щоб діти мали постійний доступ до різноманітного обладнання, яке стимулює рухову активність, сприяє розвитку координації, рівноваги, сили та спритності. У групових приміщеннях і на майданчиках було забезпечено наявність як традиційного інвентарю (м'ячів, скакалок, обручів, гімнастичних лав), так і нестандартного обладнання (сенсорних доріжок, балансувальних платформ, модульних конструкцій), що розширювало спектр рухових завдань і підтримувало інтерес дітей до занять. Важливою характеристикою такого середовища стала його варіативність, мобільність і безпечність, що дозволяло організовувати різні види рухової діяльності відповідно до поставлених освітніх цілей.

Другою педагогічною умовою виступала інтеграція рухової діяльності з іншими освітніми лініями. Формувальний етап передбачав поєднання фізичних вправ із мовленнєвим розвитком, формуванням елементарних математичних уявлень, ознайомленням із природою та соціальним світом. Наприклад, під час рухливих ігор діти виконували завдання на лічбу, орієнтацію в просторі, визначення напрямів руху, що сприяло одночасному розвитку пізнавальної сфери й рухових умінь. Такий підхід забезпечував цілісність освітнього процесу та підвищував його ефективність завдяки поєднанню фізичного й інтелектуального розвитку.

Наступною умовою була індивідуалізація фізичного навантаження, яка передбачала врахування вікових та індивідуальних особливостей дітей, рівня їхньої фізичної підготовленості та темпу розвитку. Під час організації занять варіювалися складність вправ, кількість повторень, темп виконання рухів, що дозволяло уникнути перевантаження та водночас забезпечувати поступове зростання рухових можливостей. Індивідуальний підхід реалізовувався через диференційовані завдання, заохочення до самостійного вибору способу виконання вправ, підтримку дітей, які відчували труднощі, та стимулювання тих, хто демонстрував вищий рівень підготовленості.

Важливе місце у формувальному етапі посідало використання ігрових технологій, що відповідало віковим особливостям дошкільників. Фізичні вправи впроваджувалися переважно у формі сюжетно-рольових рухливих ігор, у яких діти виконували певні ролі, діяли відповідно до правил і розв'язували рухові завдання в умовах уявної ситуації. Такий формат занять забезпечував емоційну залученість, підвищував мотивацію та сприяв формуванню позитивного ставлення до рухової діяльності. Ігровий характер роботи дозволяв органічно поєднувати розвиток фізичних якостей із формуванням соціальних навичок, комунікативної компетентності та довільності поведінки.

Окремим напрямом формувальної роботи стало залучення батьків до формування рухової культури дітей. З цією метою проводилися консультації, інформаційні зустрічі, надавалися рекомендації щодо організації рухової активності вдома. Батьків заохочували до спільних фізичних вправ, рухливих ігор на свіжому повітрі, що сприяло створенню єдиного освітнього простору «заклад дошкільної освіти – сім'я» та підсилювало ефективність педагогічного впливу.

Зміст формувального етапу реалізовувався через низку взаємопов'язаних напрямів роботи. Значна увага приділялася удосконаленню техніки виконання основних рухів – бігу, стрибків, метання, лазіння, ходьби з різними варіаціями. Вправи поступово ускладнювалися за рахунок зміни темпу, амплітуди, поєднання кількох рухових дій у єдину комбінацію. Включення сюжетно-рольових рухливих ігор забезпечувало розвиток координації, спритності та швидкості реакції в умовах змінної ситуації. Використання нестандартного обладнання сприяло розвитку сенсомоторної сфери та стимулювало творче використання рухових можливостей.

Заняття проводилися тричі на тиждень відповідно до розкладу, з поступовим ускладненням змісту та варіативністю форм організації. Принцип поступовості реалізовувався через поетапне збільшення складності вправ і розширення рухового досвіду дітей. Систематичність і послідовність у реалізації програми забезпечили позитивну

динаміку розвитку всіх компонентів рухової компетентності, що було підтверджено результатами контрольного етапу дослідження.

На контрольному етапі педагогічного експерименту було проведено повторну діагностику рівнів сформованості рухової компетентності дітей старшого дошкільного віку з використанням тієї самої системи критеріїв і показників, що й на констатувальному етапі. Отримані результати дозволили не лише кількісно визначити зміни в групах, але й проаналізувати якісні трансформації у руховій поведінці, мотиваційних установках, когнітивних уявленнях і рефлексивних здібностях дітей.

Подана нижче таблиця демонструє динаміку рівнів сформованості рухової компетентності у експериментальній (ЕГ) та контрольній (КГ) групах до і після проведення формувального експерименту (табл. 2).

Таблиця 2

Динаміка рівнів сформованості рухової компетентності дітей дошкільного віку до і після експерименту (%)

Рівень сформованості	ЕГ (до)	ЕГ (після)	КГ (до)	КГ (після)
Високий	19%	42%	17%	23%
Середній	54%	46%	56%	55%
Низький	27%	12%	27%	22%

Порівняльний аналіз показників свідчить про суттєві зміни в експериментальній групі, де частка дітей із високим рівнем сформованості рухової компетентності після реалізації педагогічної програми зросла майже вдвічі (з 19% до 42%), а частка дітей із низьким рівнем знизилася з 27% до 12%. У той же час у контрольній групі зміни були незначні й не мали статистичної достовірності, що свідчить про обмежений вплив занять фізичної культури без спеціального педагогічного впливу.

Результати формувального експерименту підтверджують положення сучасних наукових досліджень про необхідність системного, цілеспрямованого підходу до організації фізичного виховання у дошкільних закладах. Дані експерименту підтверджують, що реальні зрушення у розвитку рухової компетентності можливі тоді, коли фізична активність не обмежується виконанням ізольованих вправ, а розглядається як складова частина освітнього процесу з чітко окресленими педагогічними завданнями.

Варто зазначити, що позитивні зміни в експериментальній групі не були ізольовані лише на рівні окремих компонентів, а мали інтегративний характер, підтверджуючи, що формування рухової компетентності – це єдиний процес, у якому мотивація, знання, діяльність та рефлексія взаємодіють і взаємно підсилюють одна одну. Така інтеграція стала можливою завдяки системному та цілеспрямованому впровадженню педагогічних умов, що враховують вікові, психофізіологічні та мотиваційні особливості дітей.

У той же час результати контрольної групи свідчать про те, що традиційні форми фізкультурної роботи, які не передбачають цілеспрямованого педагогічного впливу, не забезпечують суттєвого прогресу у розвитку рухової компетентності. Незначні зміни в КГ можна пояснити природним розвитком дітей у цьому віковому періоді, однак вони не мають тієї вираженої тенденції до зростання, яка спостерігалася в експериментальній групі. Це підкреслює необхідність упровадження спеціально розроблених, науково обґрунтованих програм фізичного виховання у практику закладів дошкільної освіти.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Проведене дослідження засвідчило, що рухова компетентність дітей дошкільного віку є складним інтегративним утворенням, яке поєднує взаємопов'язані мотиваційний, когнітивний, діяльнісний та рефлексивно-оцінний компоненти. Її формування не обмежується оволодінням технікою виконання окремих рухів, а передбачає розвиток стійкого інтересу до фізичної активності, усвідомлення її значення для здоров'я, здатність застосовувати набуті рухові вміння в різних ситуаціях та елементарну здатність до самооцінювання результатів власної діяльності. Таким чином, рухова компетентність виступає не лише показником фізичної підготовленості, а й характеристикою особистісного розвитку дитини, її готовності до активної взаємодії з навколишнім середовищем.

Отже, результати проведеного дослідження підтверджують, що формування рухової компетентності дітей дошкільного віку є стратегічно важливим напрямом сучасної дошкільної освіти, який потребує системного науково-методичного забезпечення, постійного оновлення змісту фізкультурно-оздоровчої роботи та інтеграції інноваційних підходів. Реалізація запропонованих педагогічних умов сприяє становленню фізично активної, соціально адаптованої та внутрішньо мотивованої особистості, що відповідає актуальним вимогам сучасного освітнього простору.

Водночас проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів означеної проблеми. Перспективним напрямом подальших досліджень є поглиблений аналіз взаємозв'язку рухової компетентності з іншими видами компетентностей – соціальною, емоційною, комунікативною, а також вивчення впливу сімейного середовища на формування стійкої потреби в руховій активності. Науково обґрунтованим вбачається також розширення вибірки дослідження з урахуванням регіональних особливостей та різних типів закладів дошкільної освіти.

Література

1. Алендарь Н.І. шляхи оптимізації рухової активності дітей дошкільного віку в умовах закладу дошкільної освіти. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи.* 2022. Вип. 8. С. 14-18. DOI: https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2022.88.02

2. Базовий компонент дошкільної освіти (Державний стандарт дошкільної освіти) : нова редакція : затв. наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2021 № 33. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0033729-21#Text (дата звернення: 06.03.2026)

3. Бермудес Б.В. Комплексне оцінювання координаційних здібностей дітей 5-6 років відповідно до вікової та статевої диференціації. URL: https://repository.sspu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/2d7ff619-b9b5-4e2a-b172-af73e562f133/content (дата звернення: 06.03.2026)

4. Бех І.Д. Компетентнісний підхід як освітня стратегія. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/8772/1/534%20%D0%91%D0%B5%D1%85.pdf (дата звернення: 06.03.2026)

5. Вільчковський Е. С., Курок О. І. Теорія і методика фізичного виховання дітей дошкільного віку: навч. посіб. Суми: Університетська книга. 2019. 428с.

6. Державний стандарт дошкільної освіти : наказ Міністерства освіти і науки України від 28.09.2021 № 1000 (у редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 29.12.2025 № 1557-п). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1557-2025-%D0%BF#n9 (дата звернення 06.03.2026).

7. Кара Є.М. Формування рухової компетентності дошкільників в умовах закладу дошкільної освіти. *Інноваційна педагогіка*. 2024. Вип. 5. Т. 2. С. 208-212. DOI: https://doi.org/10.32782/2663_6085/2024/68.2.43 (дата звернення: 06.03.2026)

8. Левінець Н.В. Фізкультурно-оздоровча робота закладу дошкільної освіти як чинник гармонійного розвитку дитини. Педагогічна Академія: наукові записки. DOI: https://doi.org/10.5281/zenodo.17780277

9. Максимова О. О., Бірська Ю. С. Рухова активність як основа формування рухових якостей у дошкільників. *Innovative science. Scientific and practical almanac: Published by Primedia eLaunch*. USA. 2025. С. 43-48.

10. Пангелова Н., Круцевич Т., Пангелов Б., Рубан В. Особливості морфофункціонального і психофізичного стану дітей 6-річного віку як складових готовності до шкільного навчання. Спортивна медицина, фізична терапія та ерготерапія. 2023. (1), 75-82. DOI: https://doi.org/10.32652/spmed.2023.1.75-82

11. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка : підруч. для студ. вищ. навч. закл. К. : Академвидав. 2015. 447 с.

12. Савченко О.П. Компетентнісний підхід у сучасній вищій школі. URL: http://www.intellect-invest.org.ua/pedagog_editions_e-magazine_pedagogical_science_vypuski_n3_2010_st_16 (дата звернення: 06.03.2026)

13. Черепаня Н. М. Рухова компетентність як показник ефективності фізичного виховання дітей раннього та дошкільного віку. *Перспективи та інновації науки. Серія: Педагогіка.* 2025. №7 (53). С. 1014-1023. DOI: https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-7(53)-1014-1023

References

1. Alendar, N.I. (2022). Shliakhy optymizatsii rukhovoi aktyvnosti ditei doshkilnoho viku v umovakh zakladu doshkilnoi osvity [Ways of optimizing motor activity of preschool children in preschool education institutions]. Naukovyi chasopys NPU imeni M.P. Drahomanova. Seriia 5. Pedahohichni nauky: realii ta perspektyvy. 2022; 88: 14-18. DOI: https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2022.88.02 [in Ukrainian].

2. Ministry of Education and Science of Ukraine. (2021). Bazovyi komponent doshkilnoi osvity (Derzhavnyi standart doshkilnoi osvity) [Basic component of preschool education (State Standard of Preschool Education)]. Available at: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0033729-21#Text [in Ukrainian].

3. Bermudes, B.V. (2024). Kompleksne otsiniuvannia koordynatsiinykh zdibnostei ditei 5-6 rokiv vidpovidno do vikovoi ta statevoi dyferentsiatsii [Comprehensive assessment of coordination abilities of children aged 5-6 according to age and gender differentiation]. Available at: https://repository.sspu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/2d7ff619-b9b5-4e2a-b172-af73e562f133/content) [in Ukrainian].

4. Bekh, I.D. (2018). Kompetentnisnyi pidkhid yak osvitnia stratehiia [Competence approach as an educational strategy]. Available at: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/8772/1/534%20%D0%91%D0%B5%D1%85.pdf [in Ukrainian].

5. Vilchkovskyi, E.S., Kurok, O.I. (2019). Teoriia i metodyka fizychnoho vykhovannia ditei doshkilnoho viku [Theory and methodology of physical education of preschool children]. Sumy: Universytetska knyha. 428 p. [in Ukrainian].

6. Ministry of Education and Science of Ukraine. (2025). Derzhavnyi standart doshkilnoi osvity [State Standard of Preschool Education]. Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1557-2025-%D0%BF#n9 (accessed 06 March 2026) [in Ukrainian].

7. Kara, Ye.M. (2024). Formuvannia rukhovoi kompetentnosti doshkilnykiv v umovakh zakladu doshkilnoi osvity [Formation of motor competence of preschool children in preschool education institutions]. Innovatsiina pedahohika. 2024; 68(2): 208-212. DOI: https://doi.org/10.32782/2663-6085/2024/68.2.43 [in Ukrainian].

8. Levinets, N.V. (2024). Fizkulturno-ozdorovcha robota zakladu doshkilnoi osvity yak chynnyk harmoniinoho rozvytku dytyny [Physical culture and health-improving work in preschool education institutions as a factor of harmonious child development]. Pedahohichna akademiia: naukovi zapysky. DOI: https://doi.org/10.5281/zenodo.17780277 [in Ukrainian].

9. Maksymova, O.O., Birska, Yu.S. (2025). Rukhova aktyvnist yak osnova formuvannia rukhovykh yakostei u doshkilnykiv [Motor activity as a basis for the formation of motor qualities in preschool children]. Innovative Science. Scientific and Practical Almanac. USA: Primedia eLaunch; 43-48 [in Ukrainian].

10. Panhelova, N., Krutsevych, T., Panhelov, B., Ruban, V. (2023). Osoblyvosti morfofunktsionalnoho i psykhofizychnoho stanu ditei 6-richnoho viku yak skladovykh hotovnosti do shkilnoho navchannia [Peculiarities of morphofunctional and psychophysical condition of six-year-old children as components of readiness for school]. Sports Medicine, Physical Therapy and Occupational Therapy. 2023; 1: 75-82. DOI: https://doi.org/10.32652/spmed.2023.1.75-82 [in Ukrainian].

11. Ponimanska, T.I. (2015). Doshkilna pedahohika [Preschool pedagogy]. Kyiv: Akademvydav. 447 p. [in Ukrainian].

12. Savchenko, O.P. (2010). Kompetentnisnyi pidkhid u suchasnii vyshchii shkoli [Competence approach in modern higher education]. Available at: http://www.intellect-invest.org.ua/pedagog_editions_e-magazine_pedagogical_science_vypuski_n3_2010_st_16 [in Ukrainian].

13. Cherepania, N.M. (2025). Rukhova kompetentnist yak pokaznyk efektyvnosti fizychnoho vykhovannia ditei rannoho ta doshkilnoho viku [Motor competence as an indicator of the effectiveness of physical education of early and preschool children]. Prospects and Innovations of Science. Series: Pedagogy. 2025; 7(53): 1014-1023. DOI: https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-7(53)-1014-1023 [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції / Received 13.04.2026
Прийнята до друку / Accepted 25.04.2026
Опубліковано / Published 29.05.2026

DOI: https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2026.05(205).13

Линник А.М.,
старший викладач кафедри філософії, права та соціально-гуманітарних наук,
Національна академія статистики, обліку та аудиту, м. Київ
https://orcid.org/0000-0002-0492-7685
Шишацька В.І.,
старший викладач кафедри технологій оздоровлення і спорту, факультету біомедичної інженерії,
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» м. Київ
https: //orcid.org/0000-0002-0313-0324
Дорохова О.В.,
старший викладач кафедри олімпійського та професійного спорту,
Український державний університет імені Михайла Драгоманова, м. Київ
https://orcid.org/ 0000-0002-1403-5349

РОЗВИТОК ОЛІМПІЙСЬКОГО ТА ПРОФЕСІЙНОГО СПОРТУ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ: ВИКЛИКИ І ПЕРСПЕКТИВИ

У статті проаналізовано особливості розвитку олімпійського та професійного спорту в закладах вищої освіти як складової системи підготовки спортсменів. Розкрито роль закладів вищої освіти у формуванні середовища, що поєднує освітню, тренувальну, науково-методичну та виховну складові підготовки спортсмена. Виявлено, що ефективність розвитку студентського спорту визначається рівнем інституційної підтримки, узгодженістю освітньої і спортивної траєкторій, наявністю належного матеріально-технічного та кадрового забезпечення.

Визначено ключові виклики розвитку олімпійського та професійного спорту в закладах вищої освіти, зокрема недостатній рівень матеріально-технічного забезпечення, складність поєднання освітньої та спортивної діяльності, фрагментарність системи підтримки спортсменів, потребу оновлення управлінських підходів. Обґрунтовано перспективні напрями розвитку, що передбачають удосконалення інституційних механізмів підтримки студентів-спортсменів, розширення партнерства із спортивними організаціями, посилення ролі студентського спорту в системі спорту високих досягнень, а також упровадження інноваційних і міждисциплінарних підходів до підготовки спортивної молоді.

Ключові слова: *олімпійський спорт; професійний спорт; заклади вищої освіти; здобувачі освіти; інституційна підтримка; спортивна діяльність; розвиток спорту.*

Lynnyk A.M., Shyshatska V.I., Dorokhova O.V. Development of olympic and professional sport in higher education institutions: challenges and prospects.

The article analyzes the features of the development of Olympic and professional sport in higher education institutions as a component of the system of athlete training. The role of higher education institutions in shaping an environment that integrates educational, training, scientific-methodological, and educational components of athlete preparation is revealed. It is found that the effectiveness of student sport development is determined by the level of institutional support, the alignment of educational and sports pathways, as well as the availability of appropriate material, technical, and human resources.

Key challenges in the development of Olympic and professional sport in higher education institutions are identified, including insufficient material and technical support, difficulties in combining educational and sports activities, fragmentation of athlete support systems, and the need to update management approaches. перспективні напрями розвитку are substantiated, including the improvement of institutional support mechanisms for student-athletes, the expansion of partnerships with sports organizations, the strengthening of the role of student sport in the system of high-performance sport, and the implementation of innovative and interdisciplinary approaches to the training of young athletes.

Key words: *Olympic sport; professional sport; higher education institutions; students; institutional support; sports activity; sport development.*